

Gyarmathy Éva

Pókábra

Az asszociatív fűrtábra egyszerűbb változata. Olyan grafikai szervező, amely egy központi hívószóhoz (fogalomhoz, kérdéshez, problémához) társított gondolatok, fogalmak, jelentések, asszociációk elsődleges összegyűjtését és rögzítését segíti. E grafikai szervező használatakor minden hívószóról eszünkbe jutó tartalmat a központi kifejezéshez társítunk, és nem gondolkodunk azon, hogy logikai kapcsolatokat, alá-fölérendeltségi viszonyokat hozunk létre a felírt jelzesszerű gondolatokhoz.

A szabad képzettársítás lehetősége, haszna és öröme a tanulókat egy témáról való nyílt és szabad gondolkodásra bátorítja.

A pókábra a gondolattérkép előszobája.

Forrás: Pethőné Nagy Csilla (2005) Módszertani kézikönyv. Korona Kiadó, Budapest, 223.

A pókábra használata

A pókábra rendkívül sok területen alkalmazható eszköz. Egy-egy tananyag, szövegrész, vers megtanulása, szakkönyv elolvasása, kijegyzetelése, fogalmazás készítése, előadásra való felkészülés, szervezés, tervezés és kreatív gondolkodás terén egyaránt használható. A módszerrel egyre leggyakrabban a menedzserképzés részeként találkozunk.

A pókábrák átláthatósága, rugalmassága, változtathatósága lehetővé teszi, hogy változó helyzetekhez is könnyedén alkalmazkodjon készítője, hiszen csak a hangsúlyokat kell átalakítani, és egészen új képet nyer.

A pókábra különösen jó eredményeket hozott a tanulási zavarokkal küzdők iskolai teljesítményének javítása terén. A tanulási zavarok, diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia kialakulásában nagy szerepe van a szekvenciális információfeldolgozás elégtelenségének. Ezek a gyerekek sokkal hatékonyabban tudnak tanulni, ha átfogó és egyidejű az eléjük kerülő anyag.

Különösen a kiemelkedő intelligenciával rendelkező, tanulási zavarokkal küzdő gyerekek számára jelent a pókábra nagy segítséget. Számukra például a felsőoktatásban már szinte megtanulhatatlan mennyiségű anyag feldolgozása a pókábra segítségével lehetővé teszi az önálló tanulást, nehézségeik ellenére könnyedén tudnak nagy mennyiségű információt megjegyezni.

A szociokulturálisan hátrányos helyzetű rétegeket „jobb agyféltekei kultúráknak is nevezik, mert ehhez a területhez kapcsolódó működések – téri-vizualitás, mozgás, gesztusok, muzikalitás, stb. – előnyben részesítik. Hasonlóan a jobb agyféltekei funkciókat előnyben részesítő kultúra a cigány kultúra is. A pókábrával vizuálisan, a téri ingerek nagyobb felhasználásával lehet tanulni.

A pókábra a képességbeli eltéréseken nem segít, de minthogy ötvözi a verbalitást a vizualitással, a szekvenciális információ feldolgozást holisztikus formátumba helyezi, a tanulási zavarokkal küzdő és a szociokulturálisan hátrányos helyzetű diákok képességeinek a hagyományos tanuláshoz jobban megfelelő módszert kaphatnak a kezükbe, ezért gondolkodási képességeik jobban fejlődhetnek.

A pókábra módszer tanítása

A módszert lényegében a pedagógusnak kell csak megtanulni, a diákok automatikusan elsajátítják. Ha a tanár rendszeresen használja a pókábrákat egy-egy összefoglalás, órai vázlat, magyarázat vagy egyéb helyzetekben, tanítványai természetesnek tekintik majd az információk térképszerű feldolgozását. A modell tanulás, az utánzás alapvető az emberi viselkedés kialakulásában. Sajnos ezt tudatosan nem használjuk ki, és emiatt gyakran a modell tanulás negatív minták átvételét jelenti (lásd még: rejtett tanterv).

A viselkedési minta nyomán a diákok fokozatosan megtanulják, hogyan néz ki, és mi mindenre használható a pókábra. Ezt a folyamatot lehet erősíteni azzal, ha feladatként kapják például az órai vázlat, vagy később a tankönyvi anyag gondolat térképen való megjelenítését.